

Sağlık Çalışanlarının Paranormal İnançları İle İş-Yaşam Tatmini Arasındaki İlişki¹

DOI: 10.26466/opus.598636

*

Ramazan Erdem* - Kevser Sezer Korucu** - Selin Eroymak***

* Prof. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi, Isparta/ Türkiye

E-Posta: raerdem@yahoo.com

ORCID: [0000-0001-6951-3814](https://orcid.org/0000-0001-6951-3814)

** Arş. Gör., Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi, Isparta/ Türkiye

E-Posta: kevsersezerkorucu@gmail.com

ORCID: [0000-0001-7512-9878](https://orcid.org/0000-0001-7512-9878)

*** Arş. Gör., Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Isparta/ Türkiye

E-Posta: selineroymak@gmail.com

ORCID: [0000-0002-4377-9339](https://orcid.org/0000-0002-4377-9339)

Öz

Sosyal bilimler alanında güncel bir araştırma konusu olarak karşımıza çıkan paranormal inanç kavramı, bilimin sınırları dışında kalan; insan zihninin sınırlarını zorlayan; ufo gibi fantastik varlıkların varlığını kabul eden; hipnoz ile zihnin kontrol edilebildiğine inanan; melek, şeytan cin ve hayalet gibi varlıklara inanan; fizik kanunları ile açıklanamayan her türlü olayı ifade etmek için kullanılmaktadır. Bu tür inançların ise özellikle bireylerin hayatının anlamlandırma, yeni kimlik oluşturma ve yaşamdan tatmin duyma konusunda işlevsel bir rolü olduğu ifade edilmektedir. Bununla birlikte, ruhsal olarak belirli inançlara sahip olan bireylerin hem yaşamından tatmin duyduğu hem de işini başarılı bir şekilde gerçekleştirdiği bilinmektedir. Özellikle yoğun iş-emek pozisyonunda çalışan sağlık personelinin iş tatmininin genel yaşam tatminini doğrudan etkilediği düşünüldüğünde, onların sahip oldukları paranormal inançların değerlendirilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Bu çalışma, araştırmaya katılmayı kabul eden bir devlet hastanesi ve bir üniversite hastanesi çalışanlarına yapılmıştır. Çalışmada sağlık personelinin sahip olduğu paranormal inançların onların iş ve yaşam tatmini ile ilişkisinin ölçülmesi amaçlanmıştır. Veri toplamak için yüz yüze anket tekniğinden faydalanılmıştır. Çalışma sonucunda sağlık çalışanlarının paranormal inanç eğilimleri ile iş ve yaşam tatmini arasında pozitif yönlü bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Paranormal İnanç, Sağlık Personeli, İş Tatmini, Yaşam Tatmini.

¹ Bu çalışma 4. International Journal of Health Administration and Education Congress (Sanitas Magisterium) kongresinde özet bildiri olarak sunulmuştur.

The Relationship Between Paranormal Beliefs And Life Satisfaction-Job Satisfaction On Hospital Employees

*

Abstract

The concept of paranormal belief emerged as a contemporary research topic in the field of social sciences. This belief is used to remaining the out of borders of science, pushing the limits of the human mind, accepting the presence of fantasy objects such as UFO, believing the mind can be controlled by hypnosis, believing the angel, the devil, the genie and the ghost, expressing any event that can not be explained by the laws of physics. Such beliefs are said to have a functional role, in particular, to make sense of individuals' lives, to create new identities and to satisfy them from life. At the same time it is known that individuals who have spiritually specific beliefs are both satisfied with their lives and accomplished their work successfully. It is thought that it is important to evaluate the paranormal beliefs they have, especially given that health care employees working in intensive work-labor positions directly affect the overall life satisfaction of job satisfaction. The study was conducted on the health personnel who agreed to participate in the study at the state hospital and at the university research and practice hospital. In this study, it was aimed to measure the correlation between paranormal beliefs of health workers and their life satisfaction and job satisfaction. The face-to-face survey technique was used to collect data in the study. As a result of the study, it was found that there was a positive relationship between paranormal belief tendencies of health workers and job and life satisfaction.

Keywords: Healthcare personel, Job Satisfaction, Life Satisfaction, Paranormal Beliefs.

Giriş

Sosyal bilimler alanında güncel bir araştırma konusu olarak karşımıza çıkan paranormal inanç kavramı; bilimin sınırları dışında kalan, insan zihninin sınırlarını zorlayan, ufo gibi fantastik cisimlerin varlığını kabul eden, hipnoz ile insan zihninin kontrol edilebildiğine inanan, melek, şeytan, cin ve hayalet gibi varlıkların olduğunu kabul eden ve fizik kanunları ile açıklanamayan her türlü olayı ifade etmek için kullanılmaktadır (Toyback and Milford, 1983, s.1029; Arslan, 2010, s.24-26; Toyback, 1995, s.27-28; Kyendyebai, 2016, s.1).

Paranormal kelimesi etimolojik olarak incelendiğinde de paranormal kelimesinde yer alan para öneki 'ötesi' ve 'dışında' anlamları ile kullanılmaktadır. Dolayısı ile paranormal kavramı normal ötesi ya da normal dışı anlamlarına gelmektedir. Bu ise paranormal kelimesinin fizik kanunlarının ve doğal güçlerin ötesinde yer alıp bunlarla açıklanamadığı durumlara atıf yapmaktadır (Kyendyebai, 2016, s.4). Kısacası paranormal inançlar, rasyonel bir temele dayanmayan, bilimsel olarak ispatı mümkün olmayan akıl ötesi inançlar olarak ifade edilebilir.

Aynı zamanda paranormal inançların; din, telepati, psikokinezi, büyü, doğaüstü ve dünya dışı yaşam formları ile ilgili deneyimleri ve batıl inancı da kapsayan geniş kapsamlı bir kullanımı olduğu bilinmektedir (Toyback and Milford, 1983, s.1029). Özellikle dünyada ve Türkiye'de paranormal inançları ve fenomenleri ele alan çalışmalara olan ilgi artış göstermektedir (Arslan, 2006, s.10; Arslan, 2010, s.24).

Paranormal inançlara olan ilgi modern yaşamda gözle görülür bir rol üstlenmiştir. Bu bağlamda paranormal inançların toplum içinde ve bireyler arasındaki etkilerinin değerlendirilmesinin önemli olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca paranormal inançların kişilik yapısı ile arasındaki ilişkilerin incelenmesi, bu inançların bireyler üzerindeki etkilerinin ortaya konulması bağlamında da önemli görülmüştür (Toyback and Milford, 1983:1029). Bununla birlikte paranormal inançların bireylerin kendi hayatlarını anlamlandırmaları, yönlendirmeleri yeni kimlik oluşturmaları, yaşamlarından tatmin duymaları ve yaşamlarına değer katmaları konusunda işlevsel bir rolünün olduğu pek çok çalışmada dile getirilmiştir (Toyback et al., 1988, s.241-242; Toyback, 1992, s.59-60; Özgüven, 2013,

s.112; Arslan, 2015, s.56). Aynı zamanda manevi olarak bazı inançlara sahip olan bireylerin de hem yaşamından tatmin duyduğu hem de işini başarılı bir şekilde gerçekleştirdiği de bilinmektedir.

Özellikle yoğun iş-emek pozisyonunda çalışan sağlık personelinin iş tatmininin genel yaşam tatminini doğrudan etkilediği düşünüldüğünde, sahip oldukları paranormal inançların değerlendirilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Bu çalışma ile sağlık personelinin sahip olduğu paranormal inançlar ile iş-yaşam tatmini arasındaki ilişkinin ölçülmesi amaçlanmıştır. Yine sağlık personelinin sahip olduğu paranormal inanç eğilimleri ile onların iş-yaşam tatmini arasındaki ilişkinin değerlendirildiği araştırma sayısının ulusal ve uluslararası literatürde yeteri kadar yer almadığı görülmüştür. Bu nedenle bu araştırmanın amacı sağlık personelinin sahip olduğu paranormal inanç eğilimleri ile onların iş-yaşam tatmini arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır.

Gereç ve Yöntem

Bu çalışmanın temel amacı, sağlık çalışanlarının paranormal inanç eğilimlerini incelemektir. Bu doğrultuda sağlık çalışanlarının paranormal inanç eğilimlerinin demografik değişkenlerle karşılaştırılması yapılarak çalışma sonucunda elde edilen bilgiler doğrultusunda sağlık çalışanlarının iş ve yaşam tatmini seviyeleri ile paranormal inançları arasında ilişki olup olmadığı ortaya konulacaktır. Sağlık hizmetleri alanında bu konu ile ilgili yeteri kadar çalışmanın olmamasından dolayı bu çalışmanın öncül bir nitelik taşıdığı düşünülmektedir. Bu araştırmanın evrenini bir üniversitenin araştırma ve uygulama hastanesi ile bir kamu hastanesi oluşturmaktadır. Anketler hekim, hemşire-ebe, diğer sağlık personeli, idari personel ve diğer personele uygulanmıştır. Çalışmada örneklem seçilmemiş olup kolayda örnekleme yöntemi ile araştırmaya katılmayı kabul eden 212 kişiye ulaşılmıştır. Araştırmada veri toplamak için yüz-yüze anket tekniği kullanılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Tobacyk ve Milford (1983) tarafından geliştirilen, Arslan (2010) tarafından geçerlilik güvenilirliği yapılan ve 29 ifadeden oluşan Paranormal İnanç Ölçeği, Minnesota tarafından geliştirilen ve Baycan (1985) tarafından geçerlilik güvenilirliği yapılan ve 20 ifadeden oluşan İş Tatmini Ölçeği, Diener ve arkadaşları (1985) tarafından geliştirilen, Dağlı ve Baysal (2016) tarafından geçerlilik

güvenilirliği yapılan ve 5 ifadeden oluşan Yaşam Tatmini Ölçeği kullanılmıştır. Çalışmada elde edilen veriler SPSS 22.0 paket programı ile analiz edilmiştir. Anketlerden elde edilen puanların aritmetik ortalama, standart sapma, frekans ve yüzde hesaplamaları yapılmış olup istatistiksel değerlendirmeler bu puan ortalamaları üzerinden yapılmıştır. Ankete cevap verenlerin ifadelerine katılma düzeyi hiç katılmıyorsa "1", tamamen katılıyorsa "5" puan aralığında değerlendirilmiştir. Veriler normallik testine tabi tutularak, her bir boyutun basıklık (Kurtosis) ve çarpıklık (Skewness) değerleri bulunmuştur (Tablo 6-7-8). Bunun sonucunda paranormal inanç ölçeğinin alt boyutlarının, iş tatmini ölçeğinin alt boyutlarının ve yaşam tatmini ölçeğinin boyutunun test istatistiği değerlerinin -1.96 ile +1.96 Aralığında kaldığı görülmüştür. Anlaşılmaktadır ki; boyutlar normal dağılım göstermektedir (Can, 2014, s.85). Bu doğrultuda boyutların demografik değişkenlere göre karşılaştırmaları yapılırken parametrik testler kullanılmıştır. İkili grupların karşılaştırılmasında parametrik testlerden olan 'iki ortalama arasındaki farkın önemlilik testi (t testi)' ile üç ve üzeri grubun karşılaştırmasında ise parametrik testlerden olan 'varyans analizi (ANOVA) (F testi)' kullanılmıştır. Varyans analizi sonucunda gruplar arasında fark bulunduğunda, farkın kaynağını tespit etmek üzere 'Turkey's-b testi' kullanılmıştır.

Bulgular

Çalışmaya katılan hastane çalışanlarının demografik değişkenlere göre dağılımı Tablo 1'de gösterilmektedir.

Tablo 1'de görüleceği üzere araştırmaya katılan katılımcılarının %56,7'si kadın 43,3'ü erkektir. Sağlık çalışanlarının % 52,4'ü evli iken % 47,6'sı evli değildir. Eğitim durumlarına göre bakıldığında hastane çalışanlarının %42,2'sinin ön lisans mezunu olduğu, %22,3'ünün ilköğretim ve lise mezunu olduğu, 13,1'inin ise lisans mezunu olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan hastane çalışanlarının görev dağılımına bakıldığında, %20,4'ünü hekimler, %24,8'ini hemşireler/ebeler, %33'ünü diğer sağlık personeli, %21,8'ini idari personel oluşturmaktadır. Katılımcıların gelir durumu incelendiğinde ise, hastane çalışanlarının %42,6'sının gelirinin 2000 TL ve altında, %19,5'inin gelirinin 2001-3000 TL arasında ve %37,5'inin 3001 TL ve üzerinde olduğu

görülmektedir. Son olarak hastane çalışanlarının %60,2'si üniversite hastanesinde, %16,3'ü kadın doğum ve çocuk hastalıkları hastanesinde ve %23,4'ünün ise devlet hastanesinde çalıştığı görülmektedir.

Tablo 1: Demografik Bulgular

Değişkenler	Frekans	%
Cinsiyet		
Kadın	118	56,7
Erkek	90	43,3
Medeni Durum		
Evli	108	52,4
Evli değil	98	47,6
Yaş (Yıl)		
20-29	69	33,2
30-39	111	53,4
40+	28	13,5
Eğitim Durumu		
İlköğretim	46	22,3
Lise	46	22,3
Önlisans	87	42,2
Lisans	27	13,1
Meslek		
Hemşire- Ebe	51	24,8
Hekim	42	20,4
Diğer Sağlık Personeli	68	33,0
İdari Personel	45	21,8
Gelir (TL)		
-2000	81	42,6
2001-3000	37	19,5
3001+	72	37,5
Toplam	212	100

Araştırmaya katılan hastane çalışanlarının Paranormal İnanç Anket'inde yer alan ifadelere vermiş oldukları cevapların aritmetik ortalaması ve standart sapması Tablo 2'de gösterilmektedir.

Tablo 2: Hastane Çalışanlarının Paranormal İnanç ile İlgili İfadelerden Aldıkları Puanların Dağılımları

No	İfadeler	X	SS
1	Beden ölse de ruh var olmaya devam eder.	4,108	1,367
2	Bazı kişiler zihinsel güçleriyle nesnelere havaya kaldırabilir.	2,076	1,261
3	Kara büyüün varlığına inanırım.	3,247	1,514
4	Kara kedilerin uğursuzluk getirdiğine inanırım.	1,543	1,075
5	Zihninizi veya ruhunuz vücudunuzu terk edebilir ve seyahat edebilir.	2,543	1,528
6	Zaman zaman başka gezegenlerden dünyamızı ziyaret eden yabancı varlıklar (UFolar) vardır.	2,176	1,370
7	Astroloji (yıldızların hareketlerinden hüküm çıkarma bilimi) gelecek hakkında doğru bir tahmin yoludur.	2,511	1,391
8	Şeytan diye bir varlık vardır.	4,270	1,279
9	Manevi (ruhsal) güçlerle nesnelere hareket ettirmek söz konusu olmaktadır.	2,658	1,491
10	Büyücüler hala varlıklarını devam ettirmektedir.	3,161	1,568
11	Merdiven altından geçmek uğursuzluk getirir.	1,628	1,262
12	Uyku ve trans halinde ruh bedeni terk eder.	2,777	1,526
13	Hızır uğrayan eve bereket yağar.	3,177	1,491
14	Burçlar (kişinin doğum zamanındaki yıldızların konumunu bilme, yıldız falı) bize kişinin geleceği hakkında doğru bilgi verir.	2,581	1,438
15	Allah'a inanıyorum.	4,459	1,180
16	Çıplak gözle görmesek de cin gibi varlıklar mevcuttur.	4,182	1,331
17	Bir takım büyümler ve sözle kullanarak bir kişiye büyü yapmak mümkündür.	3,246	1,601
18	Kem gözlü insanların nazarının dokunduğu bir gerçektir.	3,557	1,489
19	Reenkarnasyon (bir insanın ruhunun başka bir canlıya geçmesi, ruh göçü)vuku bulmaktadır.	2,185	1,420
20	Başka gezegenlerde yaşam vardır.	2,913	1,478
21	Bazı medyumlar geleceğim tahmin edebilir.	2,300	1,483
22	Cennet ve Cehennem vardır.	4,109	1,454
23	Karşıdaki kişinin aklını okumak imkansızdır.	2,990	1,477
24	Büyücülüğe ait güncel örnekler mevcuttur.	3,061	1,467
25	Ölülerle iletişim kurmak mümkündür.	2,072	1,346
26	Bazı insanlar geleceği tahmin etmede açıklanmayan bir yeteneğe sahiptir.	2,341	1,372
27	Mübarek (veli) insanlar, lütuf ve hayır dualarını vererek insanlara yardımcı olabilirler.	3,471	1,458
28	Melekler nurdan varlıklardır.	4,242	1,265
29	Evliyanın kerameti (mucizevi haller göstermesi) gerçektir.	3,771	1,409

Tablo 2’de Paranormal İnanç anketinden yer alan her bir ifadenin aritmetik ortalamasına ve standart sapma dağılımlarına yer verilmiştir. Paranormal inanç anketinin ifadeleri arasında en yüksek puanı alan “*Şeytan diye bir varlık vardır*” (4,270) ifadesi almıştır. Anketin 4. sırasında yer alan “*Kara kedilerin uğursuzluk getirdiğine inanırım*” (1,543) ifadesi ise hastane çalışanları tarafından katılım düzeyi en düşük ifade olarak görülmektedir. Tabloya bakıldığında 1, 3, 8, 10, 13, 15, 17, 18, 22, 24, 27, 28, 29’uncu ifadelerin ortalamalarının 3’ün üzerinde değer aldığı görülmektedir. Buna göre sağlık çalışanlarının beden ölse de ruhun var olmaya devam ettiğini (4.108), kara büyüye gerçekten inandıklarını (3,247), büyücülerin hâlâ varlıklarını devam ettirdiklerine inandıkları (3,161), Hızır uğrayan eve bereket yağdığını düşündükleri (3.177), Allah’a inandıklarını (4.459), büyüye inandıklarını (3,246), kem gözlü insanların nazarının değdiklerini (3,557), cennet ve cehenneme inandıklarını (4,109), mübarek insanların hayır duası vererek insanlara yardımcı olabileceğini düşündüklerini (3,471), evliyaların mucizevi haller gösterdiklerini (3,771), meleklerin nurdan varlıklar olduklarını (4,242) kabul ettikleri görülmektedir.

Araştırmaya katılan hastane çalışanlarının yaşam tatmini anketinde yer alan ifadelerle vermiş oldukları cevapların aritmetik ortalaması ve standart sapması Tablo 3’te gösterilmektedir.

Tablo 3: Hastane Çalışanlarının Yaşam Tatmini ile İlgili İfadelerden Aldıkları Puanların Dağılımları

No	İfadeler	X	SS
1	İdeallerime yakın bir yaşantım var.	3,085	1,261
2	Yaşam koşullarım mükemmeldir.	2,865	1,188
3	Yaşamımdan memnunum.	3,471	1,210
4	Şimdiye kadar istediğim önemli şeylere sahip oldum.	3,414	1,113
5	Tekrar dünyaya gelsem hayatımdaki hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmezdim.	2,741	1,362

Tablo 3’te Yaşam Tatmini Anketinde yer alan her bir ifadenin aritmetik ortalamasına ve standart sapma dağılımlarına yer verilmiştir. Tabloya bakıldığında; yaşam tatmini anketinin ifadeleri arasında 3. sırada görülen “*Yaşamımdan memnunum.*” ifadesi (3,471) hastane çalışanları tarafından katılım düzeyi en yüksek ifade olurken, anketin 5. sırasında yer alan “*Tekrar dünyaya gelsem hayatımdaki hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmezdim.*”

ifadesi (2,741) ise hastane çalışanları tarafından katılım düzeyi en düşük olan ifade olarak görülmektedir.

Tablo 4: Hastane Çalışanlarının İş Tatmini ile İlgili İfadelerden Aldıkları Puanların Dağılımları

No	İfadeler	X	SS
1	Sürekli bir şeylerle meşgul olabilme imkânı	3,242	1,099
2	Tek başına çalışma imkânı	3,222	1,262
3	Zaman Zaman farklı şeyler yapabilme imkânı	3,463	1,104
4	Toplumda bir yer edinme imkânı	3,727	1,086
5	Yöneticimin elemanlarına karşı davranış tarzı	3,071	1,311
6	Yöneticimin karar verme konusundaki yeterliliği	3,004	1,259
7	Vicdanıma ters düşmeyen şeyleri yapabilme imkânı	3,437	1,214
8	Sürekli bir işe sahip olma imkânı	3,842	1,117
9	Başkaları için bir şeyler yapabilme imkânı	3,917	1,110
10	Başkalarına ne yapacaklarını söyleme imkânı	3,495	1,146
11	Yeteneklerimi kullanabilme imkânı	3,524	1,111
12	Firma politikasını uygulama imkânı	3,082	1,244
13	Aldığım ücret	2,516	1,268
14	Bu işte ilerleme imkânım	2,913	1,244
15	Kendi kararımı verme özgürlüğü	3,246	1,289
16	İş yaparken kendi yöntemlerini deneme imkânı	3,187	1,262
17	Çalışma koşulları	3,009	1,292
18	Çalışma arkadaşlarımla birbiriyle anlaşması	3,210	1,174
19	Yaptığım iyi bir iş karşılığında aldığım övgü	3,047	1,247
20	İşimden elde ettiğim başarı duygusu	3,516	1,244

Tablo 4'te İş tatmini anketinde yer alan her bir ifadenin aritmetik ortalamasına ve standart sapma dağılımlarına yer verilmiştir. İş tatmini ifadeleri arasında en yüksek puanı alan "Başkaları için bir şeyler yapabilme imkânından memnun olma" (3,917) ifadesi almıştır. Anketin 13. Sırasında yer alan "Aldığım ücretten memnun olmama" (2,516) ifadesi ise hastane çalışanları tarafından katılım düzeyi en düşük ifade olarak görülmektedir. Tabloya bakıldığında çoğu ifadelerin ortalamalarının 3'ün üzerinde değer aldığı görülmektedir. Buna göre sağlık çalışanlarının sürekli bir işe sahip olabilme imkânı bulunmasından memnun oldukları (3,842) yeteneklerini kullanabilme imkânından memnun oldukları (3,524) işlerinden elde ettikleri başarı duygusundan memnun oldukları (3,516) kendi kararlarını verme özgürlüklerinden memnun oldukları (3,246) görülmektedir.

Paranormal İnanç Faktör Analizi Bulguları

Paranormal inanç anketi toplamda 29 ifade 7 boyuttan oluşmaktadır. Arslan (2010) tarafından yapılan geçerlilik güvenilirlik çalışmasında Geleneksel dini inanç (28, 22, 8, 16, 15, 1, 29, 27, 18, 13) Büyü (24, 17, 10, 3), Geleceği bilme (7, 14, 21, 26), Psişik (2, 9, 23), Ruhçuluk (12, 5), Olağandışı formlar (20, 6) ve Batıl inanç (11,4) olmak üzere 7 alt boyuttan oluşmaktadır. Bizim yapmış olduğumuz çalışmada 7 alt boyut bulunmasına karşılık alt boyutların cronbach alfa değerleri düşük çıkmış ve açıklayıcı faktör analizi yapılması uygun görülmüştür. İlgili açıklayıcı faktör analizleri sonrasında ölçekte yer alan 19, 23, 25 numaralı ifadelerin faktör yükü 0,50'nin altında kaldığı için çıkarılması uygun görülmüştür. Zira Hair ve diğerleri (1998, s.385) 0,50 faktör yükünü faktörlerin ayrıştırılması açısından en sağlıklı değer olarak görmüştür. Ayrıca faktör analizi sonrası geriye kalan maddeler üzerinde güvenilirliği olumsuz yönde etkileyen maddeler belirlenmiştir. SPSS programındaki "Scale if item deleted" seçeneği kullanılarak bu maddeler belirlenmiştir. Bu saptamalar sonucunda geleneksel inanç maddelerinden 1, 18 araştırma kapsamı dışında bırakılmıştır. Ayrıca 29 numaralı madde binişik olarak hem geleneksel inanç hem de büyü nazar faktöründe yer aldığı için çıkarılması uygun görülmüştür. Yapılan faktör analizi sonucunda Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri, 0.753 gibi yüksek kabul edilebilecek bir oran olarak bulunmuştur. Bu değer faktör analizi için yeterli olarak görülmektedir (Kalaycı, 2005: 322). Elde edilen değerler, veri setinin faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir.

Tablo 5: Paranormal İnanç Ölçeği Faktör Analizi Bulguları

Paranormal İnanç Faktörleri	Açıklanan Varyans	Cronbach Alfa
Geleneksel İnanç	22,152	0,805
Büyü-Nazar	34,544	0,814
Astroloji	41,183	0,792
Batıl İnanç	47,472	0,721
Olağandışılık	57,274	0,684
Ruhçuluk	56,495	0,601
Psişik	60,429	0,666
Toplam Açıklanan Varyans	% 64,336	
KMO	0,753	

Tablo 5'deki faktör analizi bulgularına göre iki faktör için toplam açıklanan varyans oranı %65 civarındadır. Son olarak ölçeğin güvenilirliği açısından faktörler düzeyinde Cronbach Alpha değerleri incelenmiştir. Tablo 5'den de görüldüğü üzere geleneksel inanç faktörünün güvenilirlik katsayısı 0,805, büyü nazar alt boyutunun güvenilirlik katsayısı 0,814 düzeyindedir. Bu değerler Kalaycı (2005)'in belirttiğine göre oldukça güvenilir düzeydedir. Böylece maddelerin ilgili faktörlere doğru bir şekilde dağıldığı ve ölçeğin yapısal geçerliliği varsayımının doğrulandığı yorumu yapılabilir. Bu ölçeğin bu madde ve örneklem bağlamında geçerliliği ve güvenilirliği yeterli düzeyde ve parametrik testlere uygun halde olduğu belirlenmiştir. Paranormal İnanç ölçeğinde toplamda 29 madde bulunmasına karşılık ilgili geçerlilik ve güvenilirlik analizleri sonrasında geriye 23 madde kalmıştır. Ayrıca faktör analizi sonrası geriye kalan maddeler üzerinde güvenilirliği olumsuz yönde etkileyen maddeler belirlenmiş ve analiz dışında bırakılmıştır. Bu incelemeler sonucunda geleneksel inanç alt boyutundan 2 madde araştırma kapsamı dışında bırakılmıştır. Yapılan faktör analizi sonucunda Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri 0.753 gibi yüksek kabul edilebilecek bir orandır. Bu değer faktör analizi için yeterli olarak görülmektedir (Kalaycı, 2005: 322). Elde edilen değerler, veri setinin faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir. Yapılan analizler sonrasında araştırmacılar tarafından alt boyutlar tekrardan oluşturularak yeni isimler verilmiştir (Bkz Tablo:). Araştırmanın sonucuna göre, geleneksel inanç alt boyutu (28, 22, 8, 16, 15, 27, 13), Büyü-nazar alt boyutu (24, 10, 17, 3), Astroloji alt boyutu (14, 7, 21, 26), psişik alt boyutu (2, 9) Ruhçuluk (5, 12), Olağandışılık (20, 6), Batıl inanç (4, 11) numaralı maddelerden oluşmuştur.

Boyutların Psikometrik Özellikleri

Araştırmada hastane çalışanlarının Paranormal İnançları 6 boyut çerçevesinde değerlendirilmiş ve her bir boyutun aldığı değerler Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6: Paranormal İnanç Boyutlarının Psikometrik Özellikleri

Boyutlar	İfade Sayısı	Max-Min	Cronbach's Alfa	X	SS	Kurtosis (Basıklık)	Skewness (Çarpıklık)
1. Geleneksel İnanç Boyutu	7	1-5	0,805	3,98	0,921	0,922	-0,190
2. Büyü-Nazar	4	1-5	0,814	3,25	1,147	-0,848	0,097
3. Astroloji	4	1-5	0,721	2,36	0,976	-0,672	-0,348
4. Batıl İnanç	2	1-5	0,480	1,59	0,967	-0,607	0,279
5. Olağandışılık	2	1-5	0,684	2,54	1,242	-0,700	-0,127
6. Ruhçuluk	2	1-5	0,601	2,65	1,309	-0,359	0,011
7. Psişik	2	1-5	0,666	2,36	1,204	-0,343	0,130

Yapılan analiz sonucunda en yüksek değerler geleneksel inanç alt boyutundan elde edilmiştir. Geleneksel inanç alt boyutu 7 ifadeden oluşmaktadır. Her bir ifade geleneksel olarak Allah'a, meleklerle, cennet ve cehenneme inancı ifade etmektedir. Geleneksel İnanç alt boyutunun aritmetik ortalaması 3,985 ve standart sapması 0,921 olarak bulunmuştur. Boyutun güvenilirlik derecesi ise 0,805 olarak güvenilir bulunmuştur. İkinci olarak en yüksek değeri büyü-nazar alt boyutu almıştır. Büyü-Nazar alt boyutu 5 ifadeden oluşmaktadır. Her bir ifade büyüye ve nazara olan inancı ifade etmektedir. Büyü nazar boyutunun aritmetik ortalaması 3,255 standart sapması 1,147 olarak bulunmuştur. Boyutun güvenilirlik derecesi ise 0,814 olarak güvenilir bulunmuştur. En düşük değere sahip alt boyut ise batıl inanç boyutudur. Bu alt boyut 2 maddeden oluşmuştur. Bu alt boyut kara kedi ve merdiven altında geçmek gibi inançları içermektedir. Boyutun aritmetik ortalaması 1,592 standart sapması 0,967 olarak bulunmuştur. Boyutun güvenilirlik derecesi ise 0,480 olarak bulunmuştur.

Tablo 7: İş Tatmini Boyutlarının Psikometrik Özellikleri

Boyutlar	İfade Sayısı	Max-Min	Cronbach Alfa	X	SS	Kurtosis (Basıklık)	Skewness (Çarpıklık)
1. İçsel	12	1-5	0,880	3,032	0,772	-0,359	0,011
2. Dışsal	8	1-5	0,831	2,765	0,845	0,509	0,182

İş tatmini alt boyutlarının psikometrik özelliklerine bakıldığında iç tatmin boyutu 12 ifadeden oluşmaktadır. Her bir ifade çalışanların çalışma psikolojisi, iç zevki, iç huzurunu ifade etmektedir. İçsel tatminin

aritmetik ortalaması 3,032 ve standart sapması 0,772 olarak bulunmuştur. Boyutun güvenilirlik derecesi ise 0,880 olarak güvenli bulunmuştur.

Tablo 8: Yaşam Tatmininin Boyutunun Psikometrik Özellikleri

Boyutlar	İfade Sayısı	Max-Min	Cronbach Alfa	X	S	Kurtosis (Basıklık)	Skewness (Çarpıklık)
Yaşam tatmini	5	1-5	0.873	3.11	0.982	-0,485	0,106

5 ifadeden oluşan yaşam tatmini boyutunun aritmetik ortalaması 3,116 standart sapması 0,982 olarak bulunmuştur. Bu boyutun Cronbach Alfası 0,873 olarak güvenilir bulunmuştur. Yaşam tatmini boyutunda yer alan ifadeler çalışanların yaşam koşullarının iyi olduğunu, yaşantılarından memnun olduğunu ve hayatlarında değişiklik yapma düzeylerini ifade etmektedir.

Tablo 9: Geleneksel İnanç Boyutunun Demografik Değişkenlere Göre Kıyaslanması

Değişkenler	N	X	SS	Test Değerleri
Yaş				
20-29	69	4.001	0.972	F=0.722
30-39	111	4.032	0.822	p=0.487
40+	28	3.990	1.122	
Cinsiyet				
Erkek	90	3,946	0,928	t=-0.457
Kadın	118	4.006	0.928	p=0.648
Medeni Durum				
Evli	108	3.947	0.967	t=-0.556
Evli Değil	98	4.020	0.895	p=0.579
Meslek				
Ebe-Hemşire	51	4.279	0.719	F=2.360
Hekim	42	3.829	0.990	p=0.073
Diğer Sağlık Personeli	68	3.923	0.869	
İdari Personel	45	3.949	1.028	
Gelir (TL)				
-2000	81	4.037	0.824	F=0.208
2001-3000	37	3.939	1.052	p=0.812
3001+	72	3.956	0.966	
Eğitim Seviyesi				
İlköğretim	46	3.995	0.760	F=2.360
Lise	46	3.975	0.895	p=0.073
Lisans	87	4.099	0.934	
Lisansüstü	27	3.655	1.023	

Tablo 9’da geleneksel inanç alt boyutunun demografik değişkenlere göre karşılaştırılmasına ilişkin bulgular yer almaktadır. Geleneksel inanç alt boyutunun puanları sağlık çalışanlarının yaşlarına ($F=0.722$, $p=0.487$), cinsiyetlerine ($t=-0.457$, $p=0.648$), medeni durumlarına ($t=-0.556$, $p=0.579$), mesleklerine ($F=2.360$, $p=0.073$), gelirlerine ($F=0.208$, $p=0.812$) ve eğitim durumlarına ($F=2.360$, $p=0.073$) göre karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Tablo 10: Büyü Nazar Boyutunun Demografik Değişkenlere Göre Kıyaslanması

Değişkenler	N	X	SS	Test Değerleri
Yaş				
20-29	69	3.250	1.131	F=1.507
30-39	111	3.160	1.153	p=0.224
40+	28	3.582	1.175	
Cinsiyet				
Erkek	90	3.212	1.262	t=-0.425
Kadın	118	3.281	1.060	p=0.671
Medeni Durum				
Evli	108	3.377	1.140	t=-1.489
Evli Değil	98	3.140	1.146	p=0.138
Meslek				
Ebe-Hemşire	51	3.631	1.042	F=4.290
Hekim	42	2.807	0.961	p=0.006
Diğer Sağlık Personeli	68	3.312	1.157	
İdari Personel	45	3.186	1.264	
Gelir (TL)				
-2000	81	3.363	1.112	F=0.643
2001-3000	37	3.189	1.249	p=0.527
3001+	72	3.165	1.133	
Eğitim Seviyesi				
İlköğretim	46	3.525	1.068	F=3.624
Lise	46	3.392	1.184	p=0.014
Lisans	87	3.214	1.142	
Lisansüstü	27	2.670	0.994	

Tablo 10’da büyü-nazar boyutunun demografik değişkenlere göre karşılaştırılmasına ilişkin bulgular yer almaktadır. Geleneksel inanç alt boyutunun puanları sağlık çalışanlarının yaşlarına ($F=1.507$, $p=0.224$), cinsiyetlerine ($t=-0.425$, $p=0.671$), medeni durumlarına ($t=-1.489$, $p=0.138$), gelirlerine ($F=0.643$, $p=0.527$) göre karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Büyük-nazar alt boyutunun puanları sağlık çalışanlarının mesleklerine göre kıyaslandığında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur ($F=4.290$, $p=0.006$). Yapılan analizlere göre farkın, mesleği hemşire-ebe olanların doktorlara göre puanının daha yüksek olmasından kaynaklı olduğu görülmüştür. Bu durumda hemşire ve ebelerin doktorlara göre büyük ve nazara daha çok inandıkları söylenebilir. Ayrıca aynı boyutun puanları eğitim durumlarına göre karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($F=3.624$, $p=0.0014$). Yapılan analizlere göre farkın ilköğretim ve lise mezunlarının lisansüstü mezunlarına göre puanlarının daha yüksek olmasından kaynaklı olduğu görülmüştür. Bu durumda ilköğretim ve lise mezunları lisansüstü mezunlara göre daha çok büyüye nazara inandıkları söylenebilir.

Tablo 11: Astroloji Boyutunun Demografik Değişkenlere Göre Kıyaslanması

Değişkenler	N	X	SS	Test Değerleri
Yaş				
20-29	69	2.463	0.935	F=0.717
30-39	111	2.286	0.962	p=0.490
40+	28	2.337	1.085	
Cinsiyet				
Erkek	90	2.161	0.954	t=-2.575
Kadın	118	2.507	0.967	p=0.011
Medeni Durum				
Evli	108	2.311	1.060	t=-0.659
Evli Değil	98	2.401	0.880	p=0.511
Meslek				
Ebe-Hemşire	51	2.521	0.999	F=0.964
Hekim	42	2.342	0.843	p=0.411
Diğer Sağlık Personeli	68	2.349	0.987	
İdari Personel	45	2.186	1.001	
Gelir (TL)				
-2000	81	2.348	0.942	F=0.660
2001-3000	37	2.227	0.888	p=0.518
3001+	72	2.449	1.033	
Eğitim Seviyesi				
İlköğretim	46	2.262	0.984	F=0.428
Lise	46	2.463	0.995	p=0.733
Lisans	87	2.363	0.920	
Lisansüstü	27	2.529	0.707	

Tablo 11’de astroloji alt boyutunun demografik değişkenlere göre karşılaştırılmasına ilişkin bulgular yer almaktadır. Astroloji alt boyutunun puanları sağlık çalışanlarının yaşlarına ($F=0.717$, $p=0.490$), medeni durumlarına ($t=0.659$, $p=0.511$), mesleklerine ($F=0.964$, $p=0.411$), gelirlerine ($F=0.660$, $p=0.518$) ve eğitim durumlarına ($F=0.428$, $p=0.773$) göre karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Astroloji alt boyutunun puanları sağlık çalışanlarının cinsiyetlerine göre kıyaslandığında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur ($F=2.575$, $p=0.011$). Yapılan analizlere göre farkın, kadınların erkeklere göre puanının daha yüksek olmasından kaynaklı olduğu görülmüştür. Bu durumda kadınların erkeklere göre astrolojiye daha çok inandıkları söylenebilir.

Tablo 12: Batıl İnanç Boyutunun Demografik Değişkenlere Göre Kıyaslanması

Değişkenler	N	X	SS	Test Değerleri
Yaş				
20-29	69	1.521	0.921	F=0.240
30-39	111	1.621	0.984	p=0.787
40+	28	1.607	0.926	
Cinsiyet				
Erkek	90	1.483	0.888	t=-1.302
Kadın	118	1.656	0.997	p=0.194
Medeni Durum				
Evli	108	1.722	1.094	t=2.259
Evli Değil	98	1.423	0.754	p=0.025
Meslek				
Ebe-Hemşire	51	1.578	1.031	F=0.374
Hekim	42	1.488	0.822	p=0.772
Diğer Sağlık Personeli	68	1.558	0.912	
İdari Personel	45	1.700	1.057	
Gelir (TL)				
-2000	81	1.666	0.935	F=0.460
2001-3000	37	1.500	0.993	p=0.632
3001+	72	1.555	0.987	
Eğitim Seviyesi				
İlköğretim	46	1.673	0.984	F=0.472
Lise	46	1.554	0.995	p=0.702
Lisans	87	1.563	0.920	
Lisansüstü	27	1.407	0.707	

Tablo 12’de batıl inanç alt boyutunun demografik değişkenlere göre karşılaştırılmasına ilişkin bulgular yer almaktadır. Batıl inanç alt boyutunun puanları sağlık çalışanlarının yaşlarına ($F=0.240$, $p=0.787$), cinsiyetlerine ($t=-1.302$, $p=0.194$), mesleklerine ($F=0.374$, $p=0.772$), gelirlerine ($F=0.460$, $p=0.632$) ve eğitim durumlarına ($F=0.472$, $p=0.702$) göre karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Batıl İnanç alt boyutunun puanları sağlık çalışanlarının medeni durumlarına göre kıyaslandığında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur ($F=2.259$, $p=0.025$). Yapılan analizlere göre farkın, evlilerin evli olmayanlara göre puanının daha yüksek olmasından kaynaklı olduğu görülmüştür. Bu durumda evlilerin bekârlara göre batıl inançlarının daha çok olduğu söylenebilir.

Tablo 13: Olağandışılık Boyutunun Demografik Değişkenlere Göre Kıyaslanması

Değişkenler	N	X	SS	Test Değerleri
Yaş				
20-29	69	2.797	1.306	F=2.901
30-39	111	2.468	1.189	p=0.057
40+	28	2.178	1.195	
Cinsiyet				
Erkek	90	2.677	1.313	t=1.372
Kadın	118	2.440	1.171	p=0.172
Medeni Durum				
Evli	108	2.314	1.193	t=-2.678
Evli Değil	98	2.770	1.248	p=0.008
Meslek				
Ebe-Hemşire	51	2.558	1.210	F=5.473
Hekim	42	3.131	1.115	p=0.001
Diğer Sağlık Personeli	68	2.477	1.311	
İdari Personel	45	2.100	1.079	
Gelir (TL)				
-2000	81	2.228	1.172	F=5.225
2001-3000	37	2.554	1.165	p=0.006
3001+	72	2.868	1.302	
Eğitim Seviyesi				
İlköğretim	46	2.358	1.153	F=0.863
Lise	46	2.489	1.427	p=0.461
Lisans	87	2.546	1.142	
Lisansüstü	27	2.833	1.286	

Tablo 13’de geleneksel inanç alt boyutunun demografik değişkenlere göre karşılaştırılmasına ilişkin bulgular yer almaktadır. Geleneksel inanç alt boyutunun puanları sağlık çalışanlarının yaşlarına ($F=2.901$, $p=0.057$), cinsiyetlerine ($t=1.372$, $p=0.172$) ve eğitim durumlarına ($F=0.863$, $p=0.461$) göre karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Olağandışılık alt boyutunun puanları sağlık çalışanlarının medeni durumlarına göre karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($t=-2.678$, $p=0.008$). Yapılan analizlerde farkın evli olmayanların evli olanlara göre puanının yüksek olmasından kaynaklandığı görülmüştür. Bu durumda evli olmayan sağlık çalışanlarının olağan dışı durumlara evli olanlara göre daha çok inandıkları sonucuna varılabilir. Yine mesleklere göre karşılaştırılma yapıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($F=5.473$, $p=0.001$). Yapılan analizlerde farkın doktorların puanlarının diğer meslek gruplarına göre yüksek olmasından kaynaklandığı görülmüştür. Bu durumda doktorların diğer meslek gruplarına göre olağandışı durumlara (başka gezegenlerde yaşam olması gibi) daha fazla inandıkları söylenebilir. Sağlık çalışanlarının gelirlerine göre karşılaştırma yapıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($F=5.225$, $p=0.006$). Yapılan analizlerde farkın geliri 2000 TL altında olan sağlık çalışanlarının geliri 3001’in üzerindekiyle göre puanının daha düşük olmasından kaynaklandığı görülmüştür. Bu durumda geliri 2000 TL’den düşük olan sağlık çalışanlarının UFO gibi olağandışı durumlara daha çok inandıkları sonucuna varılabilir.

Tablo 14’te ruhçuluk alt boyutunun demografik değişkenlere göre karşılaştırılmasına ilişkin bulgular yer almaktadır. Ruhçuluk alt boyutunun puanları sağlık çalışanlarının yaşlarına ($F=0.754$, $p=0.472$), cinsiyetlerine ($t=-0.156$, $p=0.876$), medeni durumlarına ($t=1.448$, $p=0.149$), gelirlerine ($F=0.172$, $p=0.842$) göre karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Sağlık çalışanlarının ruhçuluk alt boyutunun puanları mesleklere göre karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur ($F=4.165$, $p=0.007$). Tukey’s-b testi sonucuna göre farkın hemşire-ebe ve diğer sağlık personelinin hekimlere göre puanının yüksek olmasından kaynaklı olduğu görülmüştür. Yani, hekimlerin hemşire ve diğer sağlık personeline göre ruhçuluğa daha az inandığı söylenebilir. Ruhçuluk alt boyutunun puanları eğitim seviyesine

göre karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur ($F=3.117$, $p=0.027$). Yapılan detaylı analiz sonucunda lisans mezunlarının lise mezunlarına göre puanlarının daha düşük olmasından kaynaklandığı görülmüştür. Yani, lisans mezunlarının lise mezunlarına göre zihnin veya ruhun bedeni terk ettiğine daha az inandıkları sonucuna varılabilir.

Tablo 14: Ruhçuluk Boyutunun Demografik Verilere Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	N	X	SS	Test Değerleri
Yaş				
20-29	69	2.746	1.346	F=0.754
30-39	111	2.558	1.249	p=0.472
40+	28	2.893	1.394	
Cinsiyet				
Erkek	90	2.655	1.340	t=0.156
Kadın	118	2.627	1.266	p=0.876
Medeni Durum				
Evli	108	2.518	1.271	t=-1.448
Evli Değil	98	2.780	1.325	p=0.149
Meslek				
Ebe-Hemşire	51	2.941	1.395	F=4.165
Hekim	42	2.226	0.970	p=0.007
Diğer Sağlık Personeli	68	2.882	1.324	
İdari Personel	45	2.333	1.265	
Gelir (TL)				
-2000	81	2.580	1.241	F=0.172
2001-3000	37	2.729	1.431	p=0.842
3001+	72	2.645	1.295	
Eğitim Seviyesi				
İlköğretim	46	2.739	1.186	F=3.117
Lise	46	3.032	1.427	p=0.027
Lisans	87	2.551	1.338	
Lisansüstü	27	2.129	0.883	

Tablo 15: Psişik Boyutunun Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	N	X	SS	Test Değerleri
Yaş				
20-29	69	2.268	1.171	F=0.390
30-39	111	2.364	1.209	p=0.678
40+	28	2.500	1.209	
Cinsiyet				
Erkek	90	2.466	1.189	t=1.096
Kadın	118	2.283	1.193	p=0.274
Medeni Durum				
Evli	108	2.393	1.213	t=0,462
Evli Değil	98	2.316	1.180	p=0.645
Meslek				
Ebe-Hemşire	51	2.568	1.183	F=1.494
Hekim	42	2.083	1.081	p=0.217
Diğer Sağlık Personeli	68	2.455	1.220	
İdari Personel	45	2.277	1.245	
Gelir (TL)				
-2000	81	2.246	1.121	F=1.644
2001-3000	37	2.675	1.259	p=0.196
3001+	72	2.354	1.243	
Eğitim Seviyesi				
İlköğretim	46	2.163	1.033	F=2.075
Lise	46	2.434	1.236	p=0.105
Lisans	87	2.551	1.246	
Lisansüstü	27	2.000	1.126	

Tablo 15'te psişik alt boyutunun demografik değişkenlere göre karşılaştırılmasına ilişkin bulgular yer almaktadır. Psişik alt boyutunun puanları sağlık çalışanlarının yaşlarına ($F=0.390$, $p=0.678$), cinsiyetlerine ($t=1.096$, $p=0.274$), medeni durumlarına ($t=0.462$, $p=0.645$), mesleklerine ($F=1.494$, $p=0.217$), gelirlerine ($F=1.644$, $p=0.196$) ve eğitim durumlarına ($F=2.075$, $p=0.105$) göre karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Tablo 16 : Korelasyon Tablosu

İş Tatmini	Paranormal İnanç										Boyutlar										
	Dışsal Tatmin	İçsel Tatmin	Yaşam Tatmini	Yaşam doyumu	Psişik	Ruhçuluk	Olağan dışılık	Batıl İnanç	Astroloji	Büyü-nazar	Geleneksel İnanç	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
r=0,161	r=0,252	r=0,111	r=0,188	r=0,300	r=0,075	r=-0,015	r=0,068	r=0,513	1												
r=0,039	r=0,103	r=0,067	r=0,343	r=0,399	r=0,152	r=0,123	r=0,221	1													
p=0,574	p=0,134	p=0,334	p=0,000	p=0,000	p=0,027	p=0,073	p=0,001	1													
r=0,215	r=0,137	r=0,116	r=0,278	r=0,326	r=0,230	r=0,398	r=0,000	1													
p=0,002	p=0,047	p=0,092	p=0,000	p=0,000	p=0,001	p=0,000	p=0,000	1													
r=0,174	r=0,033	r=0,199	r=0,186	r=0,213	r=0,127	1															
p=0,011	p=0,637	p=0,004	p=0,007	p=0,002	p=0,065	1															
r=0,067	r=0,053	r=0,029	r=0,269	r=0,288	1																
p=0,332	p=0,447	p=0,675	p=0,000	p=0,000	1																
r=0,131	r=0,113	r=0,030	r=0,320	1																	
p=0,058	p=0,102	p=0,664	p=0,000	1																	
r=0,249	r=0,093	r=0,008	1																		
p=0,000	p=0,176	p=0,906	1																		
r=0,424	r=0,385	1																			
p=0,000	p=0,000	1																			
r=0,695	1																				
p=0,000	1																				
1																					

Tabloda görüldüğü gibi geleneksel inanç ile içsel ve dışsal tatmin arasında pozitif yönlü bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle geleneksel inanca sahip sağlık çalışanlarının içsel ve dışsal

tatminlerinin daha çok olduğu söylenebilecektir. Kısacası Allah'a, cennet, cehenneme ve meleklere inanan sağlık çalışanlarının iş yaşantılarından sağladıkları içsel ve dışsal tatminlerinin daha fazla olduğu sonucuna ulaşılabilir. Bunun yanı sıra, astroloji ve psişik alt boyutları ile dışsal tatmin arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmüştür. İlişki oranları düşük bulunsa da astrolojiye ve psişik durumlara inanç arttıkça sağlık çalışanlarının daha işlerinden çok dışsal tatmin sağladığı sonucuna varılabilir. Bununla birlikte sağlık çalışanlarının paranormal inanç alt boyutu olan batıl inanç alt boyutu ile yaşam tatminleri arasında pozitif yönlü bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Nitekim paranormal inanç eğilimleri ile iş ve yaşam tatmininin diğer alt boyutları arasında ise anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

Tartışma

Literatürde paranormal inanç eğilimlerinin (batıl inanç vb. dâhil) değerlendirildiği çeşitli araştırmalar yer almaktadır. Ancak bu çalışmaların sıklıkla üniversite öğrencileri (Toyback and Milford, 1983; Toyback et al., 1988; Persinger and Richards, 1991; Arslan, 2010; Ögenler ve Yapıcı, 2012; Işık vd., 2015; Kyendyebai, 2016; Karayağız ve Aktan, 2017) ve toplumun geneli üzerinde (Özgüven, 2012) yapıldığı görülmektedir. Bununla birlikte sağlık çalışanları gibi özel bir meslek grubunun paranormal inanç eğilimlerinin ve özellikle de paranormal inanç eğilimleri ile iş ve yaşam tatminlerinin değerlendirildiği çalışmalara ise rastlanmamıştır.

Yoğun iş-emek pozisyonunda çalışan sağlık personelinin iş tatmininin genel yaşam tatminini doğrudan etkilediği öngörüsü ile yola çıkılan bu çalışmada, sağlık çalışanlarının sahip oldukları paranormal inanç eğilimleri demografik değişkenler bağlamında değerlendirilmeye ve sağlık çalışanlarının paranormal inanç eğilimleri ile iş-yaşam tatminleri arasında ilişkinin olup olmadığı ve ilişki varsa mevcut ilişkinin yönü tespit edilmeye çalışılmıştır. Nitekim sağlık personelinin sahip olduğu paranormal inanç eğilimleriyle iş ve yaşam tatmini arasındaki ilişkinin değerlendirildiği araştırma sayısının ulusal ve uluslararası literatürde yeteri kadar yer almadığı bilinmektedir. Bu bağlamda bu çalışmada, sağlık personelinin sahip olduğu paranormal inanç eğilimleriyle iş ve yaşam tatmini

arasındaki ilişki tespit edildikten sonra literatürde yer alan çalışmaların sonuçları ile bu çalışmanın sonuçları tartışılmaya çalışılmıştır.

Bu çalışmada sağlık çalışanlarının sahip olduğu paranormal inanç eğilimleri demografik değişkenler bağlamında değerlendirilmiş olup, paranormal inanç eğilimleri ölçeğinin alt boyutlarının demografik değişkenler ile karşılaştırılması sonucunda; geleneksel inanç, batıl inanç, olağandışılık, ruhçuluk ve psişik alt boyutları ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı, astroloji alt boyutu ile cinsiyet değişkeni arasında ise anlamlı bir farklılığın olduğu ($t=-2.575$, $p=0.011$) tespit edilmiştir. Buna göre kadınların erkeklere göre astrolojiye inanma eğilimlerinin daha yüksek olduğu çıkarımında bulunmuştur. Topuz'un (2012, s.25) çalışmasında da paranormal inanç eğilimleri ölçeği alt boyutlarından geleneksel inanç alt boyutu ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir fark saptanamazken, geleneksel olmayan paranormal inanç alt boyutu ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farklılığın ($t= -1,827$, $p=0.049$) olduğu, farklılığın nedeninin kadınların erkeklere göre büyüye (astroloji, geleceği göreme vb. dahil) inanma eğilimlerinin yüksek olmasından kaynaklandığı bildirilmiştir.

Yine çalışmada paranormal inanç ölçeğinin büyü-nazar ve ruhçuluk alt boyutlarının demografik değişkenlere göre karşılaştırılmasında ise sağlık çalışanlarının mesleklerine göre ($F=4.290$, $p=0.006$ ve $F=4.165$ $p=0.007$) ve eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılığın ($F=3.624$, $p=0.0014$ ve $F=3.117$, $p=0.027$) olduğu tespit edilmiştir. Benzer şekilde paranormal inanç ölçeğinin olağandışı durumlara inanç alt boyutunda ise medeni durum ($t=-2.678$, $p=0.008$) ve gelir açısından ($F=5.225$, $p=0.006$) anlamlı bir farklılığın olduğu ve bu farklılığın nedeninin bekârların evlilere göre, düşük gelirli olanların yüksek gelirli olanlara göre olağandışı durumlara inanma eğiliminin yüksek olmasından kaynaklandığı görülmüştür. Nitekim paranormal inanç eğilimlerinin yaş, cinsiyet, medeni durum, etnik köken, eğitim seviyesi ve çalışma durumu ile arasındaki ilişkinin değerlendirildiği bir çalışmada (Emmons and Sobal, 1981, s.53), paranormal inanç eğilimleri ile eğitim seviyesi ve medeni durum değişkenleri ile arasında negatif yönlü ve anlamlı bir ilişkinin olduğu; yaş, cinsiyet, etnik köken ve çalışma durumuna göre de pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişkinin olduğu saptanmıştır. Çalışmanın sonuçlarının bu çalışmanın sonuçları ile aynı

doğrultuda olduğu, eğitim seviyesi düştükçe paranormal inançlara eğilimin arttığı, bekarların evlilere göre ve işsizlerin çalışanlara göre (gelir seviyesi ile bağlantılı olduğu varsayımı altında) paranormal olaylara inanma eğilimlerinin daha yüksek olduğu ortaya konulmuştur. Bununla birlikte yine aynı çalışmanın sonuçlarına göre paranormal inanç ölçeğinin doğu kültürüne uyarlanmış halinde “büyü-nazar” alt boyutu olarak tanımlanan ve batı kültüründeki karşılığı “cadılar” olan cadılar alt boyutunun da eğitim seviyesi ile arasında anlamlı ve negatif yönde bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir.

Paranormal inanç eğilimleri ile meslek grupları arasında herhangi bir ilişkinin varlığının değerlendirildiği bir çalışmaya henüz literatürde rastlanmamıştır. Bununla birlikte paranormal inanç eğilimleri ile bireylerin çalışma durumları yine Emmons ve Sobal (1981, s.53) tarafından incelenmiş olup, bireylerin işsiz olmaları ile paranormal inançlara eğilimleri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu saptanmıştır.

Paranormal inanç eğilimlerinin cinsiyet değişkeni ile arasındaki ilişkinin değerlendirildiği çalışmalara da literatürde rastlanmaktadır. Bu çalışmalardan Persinger ve Richards (1991) tarafından yapılan ve bireylerin cinsiyetlerine göre paranormal inanç eğilimlerinin değerlendirildiği çalışmada cinsiyet değişkeni ile paranormal inanç ölçeğinin alt boyutlarına göre anlamlı farklılıkların olduğu saptanmıştır. Örneğin olağan dışı durumlara inanma ve batıl inanç alt boyutlarında erkeklerin puan ortalamasının kadınlara göre; psikik, ruhçuluk, geleneksel inanç ve büyü (astroloji, cadılar, geleceği bilme vb.) alt boyutlarında ise kadınların puan ortalamasının erkeklere göre anlamlı derecede yüksek olduğu görülmüştür. Bu çalışmada da paranormal inanç ölçeğinin astroloji alt boyutunda kadınların puan ortalamasının (2.507) erkeklere göre yüksek (2.161) ve aralarında anlamlı derecede fark olduğu ($t=-2.575$, $p=0.011$) görülmüştür.

Bu çalışmada sağlık çalışanlarının paranormal inanç eğilimleri ölçeğinin alt boyutu olan batıl inanç alt boyutu ile yaşam tatmini arasında pozitif yönlü bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Batıl inançların bireylerin yaşamlarına değer katarak onların yaşam tatminlerini artırdığı ve bireylerin davranışlarında yönlendirici etkisinin olduğu literatürde yer alan çalışmalarda da bildirilmektedir (Özgüven, 2013, s.111-112). Özgüven’in

(2012, s.70) çalışmasında yaşam tatmini arttıkça batıl inançlara olan eğilimin de arttığı ($\chi^2=2784,72$, $p=0.000$) bildirilmiştir.

Benzer şekilde çalışma sonucunda sağlık çalışanlarının paranormal inanç ölçeğinin alt boyutu olan geleneksel inanç alt boyutu ile iş tatmini ölçeğinin içsel ($r=0,252$, $p=0,000$) ve dışsal tatmin ($r=0,161$, $p=0,020$) alt boyutları ile arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişkinin olduğu; benzer şekilde paranormal inanç ölçeğinin psişik ($r=0,249$, $p=0,000$) ve astroloji ($r=0,215$, $p=0,002$) alt boyutları ile de iş tatminin dışsal tatmin alt boyutu arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Bununla birlikte paranormal inanç eğilimleri ile iş ve yaşam tatmini arasındaki ilişkinin değerlendirildiği çalışmalara literatürde rastlanmamıştır.

Bu çalışmada, özel bir meslek grubu olan sağlık çalışanların iş ve yaşam tatminleri ile literatürde güncel bir araştırma konusu olarak karşımıza çıkan paranormal inanç eğilimleri arasındaki ilişkinin varlığı ve yönü incelenmiş olup elde edilen sonuçların literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Nitekim manevi duygulara inanç, yaşamdan anlam ve amaç arayışı, paranormal ve parapsişik olaylara inanma eğilimleri ile ilgili araştırmalara olan ilginin son otuz yıldır arttığı ifade edilmektedir. Özellikle bu tür araştırmalara olan ilginin de sıklıkla bilimsel ve profesyonel gruplar tarafından gösterildiği belirtilmektedir. Son yıllarda ise bu çalışmaların büyük çoğunluğunda bu tür duyguların ve inanç eğilimlerinin iş yeri ortamındaki etkisinin değerlendirilmesinin ve örgütsel açıdan incelenmesinin önemli olarak görüldüğü bildirilmiştir (Affeldt and MacDonald, 2010). Bu bağlamda bu çalışmada, hiyerarşi kültürünün benimsendiği ve matriks örgüt yapısına sahip olan sağlık kurumlarında çalışan sağlık personelinin sahip olduğu paranormal inanç eğilimlerinin onların iş ve yaşam tatminlerini nasıl etkilediği araştırmaya değer görülmüştür. Dolayısı ile araştırmadan elde edilen sonuçların önemli olduğu düşünülmektedir.

Sonuç

Bu çalışmanın amacı sağlık çalışanlarının paranormal inanç eğilimleri ile iş ve yaşam tatmini ile arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırmadan elde

edilen bulgular doğrultusunda; sağlık çalışanlarının şeytan diye bir varlığa inandıkları ancak kara kedilerin uğursuzluk getirdiğine inanmadıkları saptanmıştır. Araştırmanın bir diğer çarpıcı sonucu hemşirelerin doktorlara kıyasla daha çok büyü ve nazara inanmasıdır. Ayrıca doktorlar diğer meslek gruplarına göre başka gezegenlerdeki yaşam veya UFO gibi varlıklara daha çok inanmaktadır. Bu çalışmadan elde edilen diğer sonuçlar ise;

- İlköğretim ve lise mezunları lisansüstü mezunlara göre daha çok büyü ve nazara inanması,
- Lisans mezunları, lise mezunlarına göre zihnin veya ruhun bedeni terk ettiğine daha az inanması,
- Sağlık çalışanlarının yaşam doyumu ve iş tatmininin yüksek olması,
- Kadın çalışanlar erkeklere oranla astrolojiye daha çok inanması,
- Batıl inanç veya geleneksel inanç bireylerin yaşamlarına değer katması,
- Çalışanların içsel tatminlerinin daha yüksek olması da araştırma sonuçları arasındadır.

Hastanede çalışanların iş ve yaşam tatmini gibi konular genellikle örgütsel değişkenlerle açıklanmaya çalışılmaktadır. Bu çalışmanın sonuçları göstermektedir ki, iş ve yaşam tatmini aynı zamanda paranormal inançlarla da ilgilidir. Çalışanların paranormal inançları toplumsal kültürden beslendiği için bunların örgütsel ortamdaki uygulamalarla değiştirilmesi pek mümkün değildir. Hastane yöneticileri açısından, çalışanların iş ve yaşam tatmininin sadece örgütsel değişkenlerle açıklanamayacağı, toplumsal kültürün ortaya çıkardığı paranormal inançların da iş ve yaşam tatmini üzerinde belirleyici olduğu akıld tutulmalıdır. Bu çalışmadan elde edilen sonuçlar bir kamu hastanesi ile araştırma ve uygulama hastanesinde çalışan sağlık personeli için geçerlidir. Çalışmanın tüm evrene genellenebilmesi için şehir hastanelerinde ve farklı şehirlerde uygulanması gerekmektedir. İleride yapılacak olan çalışmalarda sağlık çalışanlarının paranormal inançları ile kişilik, dindarlık özellikleri arasındaki ilişkiyi incelenebilir. Bunun yanı sıra paranormal inançlar ile ilişkili olabilecek diğer değişkenler tespit edilerek bu konuda çalışmalar yapılabilir.

EXTENDED ABSTRACT

**The Relationship Between Paranormal Beliefs
And Life Satisfaction-Job Satisfaction On Hospital
Employees**

*

Ramazan Erdem - Kevser Sezer Korucu - Selin Eroymak

Süleyman Demirel University

The concept of paranormal belief as a current research topic in the field of social sciences; It is used to express all kinds of phenomena beyond the limits of science, pushing the limits of the human mind, accepting the existence of fantastic objects such as ufo, believing that the human mind can be controlled by hypnosis, accepting that there are entities such as angels, demons, gin and ghosts. However this concept cannot be explained by the laws of physics. When the word paranormal is examined etymologically, the money prefix in the word paranormal is used with the meanings of 'beyond' and 'outside'. Therefore, the concept of paranormal means extra-normal or abnormal. This refers to situations in which the word paranormal goes beyond physical laws and natural forces and cannot be explained by them. In short, paranormal beliefs can be expressed as irrational beliefs that are not scientifically proof, which are not based on a rational basis. At the same time paranormal beliefs encompass religion, telepathy, psychokinesia, magic, supernatural and extraterrestrial life forms and superstitious beliefs.

In particular beliefs and paranormal phenomena in the world and in Turkey has been increasing interest in addressing work. The interest in paranormal beliefs has played a significant role in modern life. In this context, it is stated that it is important to evaluate the effects of paranormal beliefs in society and among individuals. In addition, examining the relationship between the personality structure of paranormal beliefs was found important in terms of revealing the effects of these beliefs on individuals. However, it has been expressed in many studies that paranormal beliefs have a functional role in making individuals' meaning their own lives, creating new identity, satisfying their lives and adding value to their

lives. It is also known that individuals with spiritual beliefs are both satisfied with their lives and accomplishing their work successfully. Considering that job satisfaction directly affects general life satisfaction, it is considered that it is important to evaluate the paranormal beliefs of health personnel working in intensive labor position. It is seen that the number of studies evaluating the relationship between money-normal belief tendencies of health personnel and their work-life satisfaction is not adequately included in national and international literature. The aim of this study was to measure the relationship between paranormal beliefs of health personnel and work-life satisfaction. Therefore, the aim of this study is to reveal the relationship between paranormal belief tendencies of health personnel and their work-life satisfaction. Such beliefs are said to have a functional role, in particular, to make sense of individuals' lives, to create new identities and to satisfy them from life. At the same time it is known that individuals who have spiritually specific beliefs are both satisfied with their lives and accomplished their work successfully. It is thought that it is important to evaluate the paranormal beliefs they have, especially given that health care employees working in intensive work-labor positions directly affect the overall life satisfaction of job satisfaction.

The study was conducted on the health personnel who agreed to participate in the study at the state hospital and at the university research and practice hospital. In this study, it was aimed to measure the correlation between paranormal beliefs of health workers and their life satisfaction and job satisfaction. The face-to-face survey technique was used to collect data in the study. As a result of the study, it was found that there was a positive relationship between paranormal belief tendencies of health workers and job and life satisfaction.

According to the findings obtained from the research; it was found that health workers believed in an entity called the devil, but did not believe that black cats brought bad luck.

Another striking result of the study is that nurses believe in more magic and evil than doctors. In addition, doctors believe in the life on other planets or entities like UFOs more than other professional groups.

Other results obtained from this study are;

- Primary and high school graduates believe in more magic and evil opinion than graduate graduates,

- Undergraduate graduates believe that the mind or soul is leaving the body less than high school graduates,
- Life satisfaction and high job satisfaction of healthcare workers,
- Female employees believe in astrology more than men,
- Superstition or traditional beliefs add value to the lives of individuals,
- Higher internal satisfaction of employees is also among the research results.

Issues such as job and life satisfaction of hospital staff are generally tried to be explained by organizational variables. The results of this study show that job and life satisfaction is also related to para-normal beliefs. Since paranormal beliefs of employees are nourished from social culture, it is not possible to replace them with practices in the organizational environment.

Kaynakça / References

- Affeldt, D. L., ve Macdonald, D. A. (2010). The relationship of spirituality to work and organizational attitudes and behaviors in a sample of employees from a health care system. *Journal of Transpersonal Psychology*, 42(2), 192-208.
- Arslan, M. (2006). Değişim sürecinde yeni dindarlık formları: Yeni çağ inanışları örneği. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 4(11), 9-25.
- Arslan, M. (2010). Paranormal inanç ölçeğinin türkçe versiyonunun geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *İÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1(2), 23-40.
- Arslan, M. (2015). Postmodern yeni dinsel kimlik ve paranormal inançlar. *Milel ve Nihal*, 12(2), 55-72.
- Can, A., (2014). *SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi*. (3. Baskı), Ankara:Pegem Akademi.
- Emmons, C. F. and Sobal, J. (1981). Paranormal beliefs: Testing the marginality hypothesis. *Sociological Focus*, 14(1), 49-56.
- Hair, J. F. (1998). *Multivariate data analysis*. (5th Ed.), USA: Prentice Hall International.

- Işık, U., Ağbuğa, B. ve Elçi, G. (2015) Aktif spor yapan üniversite öğrencilerinde sporda batıl inanç eğilimi ile sürekli kaygı seviyeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(1), 31-39.
- Kalaycı, Ş. (2005). *Spss uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Karayağız, Ş. ve Aktan, T. (2017). Paranormal beliefs of psychology students. *Journal of European Education*, 7(2), 1-11.
- Kyendyebai, G. (2016). *Üniversite öğrencilerinde batıl ve paranormal inanç algısı üzerine bir çalışma: Çanakkale örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Çanakkale.
- Ögenler, O. ve Yapıcı, G. (2012). Bir grup üniversite öğrencisinin batıl inanışlar ve hastalıklara karşı tutum ve davranışlarının değerlendirilmesi. *Cumhuriyet Medical Journal*, 34(1), 1-8.
- Özgüven, N. (2012). Batıl İnançlar ve Yaşam Tatmini İlişkisi: İzmir’de Bir Araştırma, *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 31(2), 59-73
- Özgüven, N. (2013). Batıl inançların yenilikçilikteki rolünün analizi. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 27(3), 111-124.
- Persinger, M. A. and Richards, P. (1991). Tobacyk's paranormal belief scale and temporal lobe signs: Sex differences in the experiences of ego-alien intrusions. *Perceptual and Motor Skills*, 73(3), 1151-1156.
- Tobacyk, J. (1995). What is the correct dimensionality of paranormal beliefs? A reply to lawrence's critique of the paranormal belief scale. *The Journal of Pa-rapsychology*, 59, 27-46.
- Tobacyk, J. J. ve Pirttila -Backman, A.-M. (1992). Paranormal beliefs and their implications in university students from Finland and the United States. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 23, 59-71.
- Tobacyk, J. ve Milford, G. (1983). Belief in paranormal phenomena: Assessment instrument development and implications for personality functioning. *Journal of Personality and Social Psychology*, 44, 1029-1037.
- Tobacyk, J., Nagot, E. ve Miller, M. (1988). Paranormal beliefs and locus control: A multidimensional examination. *Journal of Personality Assessment*, 52, 241-246.

Topuz, İ. (2013). Gençlerde normatif, popüler ve paranormal inançlar üzerine bir araştırma: SDÜ örneği. *Review of the Faculty of Divinity University of Süleyman Demirel*, 2(29),13-40.

Kaynakça Bilgisi / Citation Information

Erdem, R., Sezer-Korucu, K. ve Eroymak, S. (2019). Sağlık çalışanlarının paranormal inançları ile iş-yaşam tatmini arasındaki ilişki. *OPUS–Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi* , 14(20), 1649-1679. DOI: 10.26466-/opus.598636